

Ten eerste

Allereerst een uitgangspunt waar volgens mij, op basis van mijn ervaring en kennis, in de huidige wettekst onvoldoende rekening mee wordt gehouden:

Het blijkt uit herhaald onderzoek dat kinderen die thuis een omgeving hebben waar ze meer aangereikt krijgen, het beste presteren op school. Met andere woorden: ieder kind krijgt al thuisonderwijs in een bepaalde mate. De meeste kinderen gaan daarnaast naar school. Ouders die als gevolg van richtingsbezwaren kiezen voor thuisonderwijs doen dat met volle aandacht en stellen zich ten doel minstens net zo'n goed onderwijs te verzorgen als op een school. Het verschil is echter dat er meer aandacht voor de individuele behoeften van het kind is, dan wat een school kan bieden met de middelen die er nu beschikbaar zijn.

Ik wil daarmee niet zeggen dat school slecht is. Voor de meeste kinderen is het heel goed dat er school is. Niet alle ouders hebben de mogelijkheid of de wens om thuisonderwijs te geven en school hoort, net zoals thuisonderwijs, gewoon bij het recht op vrijheid van onderwijs.

Commentaar op de wettekst

15b lid 1: De wetgeving is wantrouwend jegens thuisonderwijzers door het thuisonderwijs, voordat er goedkeuring is geweest, als voorlopig te bestempelen, terwijl dit bij inschrijving voor schoolonderwijs niet geldt. Mijn ervaring als thuisonderwijzer is dat hetzelfde doel centraal staat: het kind laten leren. Ik zie geen reden om schoolonderwijs en thuisonderwijs verschillend te benaderen. Uit eerder onderzoek naar thuisonderwijs is er nooit een aanwijzing gevonden dat wantrouwen op zijn plaats is: thuisonderwijs functioneert (minstens) even goed als schoolonderwijs. De wettekst moet dus hetzelfde werken als bij scholen: een kind heeft thuisonderwijs, tenzij wordt gevonden dat de kwaliteit van dat thuisonderwijs niet voldoet.

15b lid 1, onderdeel d en 15c lid 2, onderdeel d. Goed onderwijs kun je overal in de wereld genieten. Sterker nog: Van iedere plek in de wereld kun je leren. In mijn beleving is thuisonderwijs bij uitstek geschikt om "op de hele wereld" te leren. Het is mijns inziens een onzinnige en leerwinst beperkende verplichting om de plek van thuisonderwijs te beperken tot alleen Nederland.

15d lid 1, onderdeel a: Er wordt gesteld dat de jongere onderwijs moet volgen dat voldoet aan artikel 8, lid 9, onderdeel a uit de Wet op het primair onderwijs. Dit betekent dat de jongere "de school" moet doorlopen, terwijl ze juist vrijstelling van schoolonderwijs hebben en thuisonderwijs genieten. De formulering betekent dat, indien letterlijk toegepast, er geen enkele mogelijkheid geboden wordt op thuisonderwijs. Het is nodig dat duidelijk wordt gemaakt dat in het geval van thuisonderwijs bij "school" de locatie(s¹) van het thuisonderwijs bedoeld wordt. Dit geldt ook voor o.a. artikel 9, lid 9, en artikel 10 eerste volzin. In artikel 15p, lid 2 zit wel een leeswijzer voor de termen "instelling(en)" en "bestuur" met verwijzing naar 15a. Zoiets is in 15d lid 1a ook nodig voor de term "school".

(Aanvullend: Over artikel 9, lid 1-3 uit de wet op primair onderwijs: Ik vind het vreemd dat kinderen wel Engels, Duits en Frans mogen krijgen, maar geen Spaans of Chinees... We mogen dus geen andere wereldtalen aan onze kinderen onderwijzen volgens een leerplan als we aan de wet voldoen. Wel fijn dat de formulering ruimte biedt voor bijv. sterrenkunde en scheikunde. Uit onderzoek blijkt keer op keer dat een kind het beste leert als het leert wat het wil leren en de onderwijsgevende daar de goede materialen bij aanbiedt.)

---

¹ Locaties is beter, aangezien thuisonderwijs op heel veel plekken plaats kan vinden: musea, natuurparken, steden in Nederland en buiten Nederland, samenkomstlocaties van meerdere thuisonderwijsgezinnen, bij een kinderboerderij of een echt landbouwbedrijf, etc.

Ook over 15d lid 1, onderdeel a. Er wordt genoemd (door te verwijzen naar artikel 9b lid 1 en verder uit de Wet op het primair onderwijs) dat een jongere een centrale eindtoets moet afleggen. Een eindtoets is nu een onzinnige toets, daar het een eindsituatie na een bepaalde onderwijsperiode beoogt te meten. In het geval van thuisonderwijs is de continuïteit van het onderwijs echter gewaarborgd, mits de jongere ook in de middelbare schoolperiode thuisonderwijs blijft genieten. Een centrale eindtoets (eindtoets = toets om (enkel) het geleerde te meten) heeft als enige doel te bepalen waar de jongere in zijn ontwikkeling staat². Een eindtoets heeft bij voortzetting van een onderwijsprogramma op dezelfde plek geen enkel nuttig doel. Een eindtoets is een toets die bedoeld is om (mede) te bepalen naar welk schooltype op de middelbare school de jongere het beste kan gaan. Een toets die alleen een eindpunt meet, zonder dat er een eindpunt is, kan zelfs ondermijnend voor het leerproces op de langere termijn werken. (Lees: "...is zonde van die tijd om in te zetten als er in diezelfde tijd geleerd kan worden.") (Zie ook allerlei onderzoeksliteratuur over leerdoelen en wijze van toetsing: "assessment for learning" (het hebben over het leerproces met de jongere en daarbij coachen en sturen) versus "assessment of learning" (een eindtoets die tot doel heeft een niveau vast te stellen); zie o.a. Hattey en Timberley, 2007, *The power of Feedback*, uit Review of Educational Research vol 77, no1, pp81-112.)

15e, lid1a is overbodig. Hier wordt gesteld dat de thuisonderwijzer minstens de graad bachelor moet bezitten. Echter is in deel b benoemd waar het werkelijk om draait: het bezitten van de pedagogisch-didactische bekwaamheid. Iemand die dat bezit, onafhankelijk van de manier waarop deze persoon zich dat eigen heeft gemaakt, kan altijd thuisonderwijs verzorgen.

15g lid3. Hier gaat het over een onderbreking van thuisonderwijs in geval van verblijf in het buitenland. Onderbreking van thuisonderwijs door verblijf in het buitenland is niet nodig. Ook in het buitenland kan iemand thuisonderwijs genieten. Een periode in het buitenland is de ideale gelegenheid om iets van dat land te leren en er allerlei onderwijsthema's aan te koppelen. Benoemen dat het thuisonderwijs niet langer dan 8 weken onderbroken wordt (door een verblijf in het buitenland of om een andere reden) lijkt mij passender. Dan is onderwijs gedurende bijvoorbeeld een verblijf in het buitenland geborgd, is er ruimte voor extra context bij het onderwijs en is er dus sprake van een win-win situatie.

(Thuisonderwijs kan genoten worden op elke plek waar het goedgekeurde onderwijsplan, voor het eerst genoemd in 15a lid 1a, uit te voeren is. Er wordt dan immers door de voorwaarden uit 15d, lid 1a nog steeds voldaan aan de wet op primair onderwijs, artikel 8, lid3 b en c.)

15p lid1. Waar verwijst dit precies naar? De verwijzing is gezien voorgaande tekst naar de Wet op het onderwijstoezicht, maar ik vind geen onderdeel a. in het 1^e lid van artikel 3. De rest van de verwijzingen in lid 1 lijken ook nergens goed aan te sluiten. Wat betreft dit onderdeel is internetconsultatie niet mogelijk en hiervoor is mijns inziens dus een nieuwe consultatie nodig.

15p lid 2: over de verwijzing naar Artikel 4. Uitgangspunten van het toezicht.

Bij thuisonderwijs is artikel 4 uit de Wet op onderwijstoezicht de basis voor het toezicht, gelijk ook andere onderwijsvormen. Dit vind ik een goed streven, want zo zorg je voor een gelijkwaardige behandeling. In het wetsvoorstel (artikel 15q lid 4 en 5, zie ook verderop) wordt er echter niet voldoende rekening gehouden met lid 2 uit dit artikel. Hier staat dat de inbreuk op het onderwijs de instelling (lees thuisonderwijsgezin in dit geval) niet meer wordt belast dan voor een zorgvuldige uitoefening van het toezicht noodzakelijk is. Een ongevraagd bezoek is tijdens bijvoorbeeld een les in een thuisonderwijsgezin vele malen ingrijpender dan een onaangekondigd inspectiebezoek aan een

---

² En is niet te gebruiken als meting voor de kwaliteit van het onderwijs. Daarvoor moet je de onderwijsplannen en de uitvoering daarvan beoordelen.

school, waar de lessen (in klassen) gewoon kunnen doorgaan (en de inbreuk daardoor vele malen kleiner is). Verder is het kort gezegd een schending op het recht op privacy, zonder dat er enige aanleiding is om deze te schenden. Als laatste kan een thuisonderwijsgezin op het moment van een onaangekondigd bezoek op excursie zijn naar een museum, een natuurgebied, een georganiseerde bijeenkomst met andere thuisonderwijsgezinnen, et cetera. In het ergste geval kan het in de samenleving actief deelnemen door het onderwijsgezin ertoe leiden dat de inspectie het recht op thuisonderwijs ontzegt. Dat is de wereld op zijn kop.

Mij lijkt een passendere wijze, die gemakkelijk te realiseren door het 1 op 1 contact met de onderwijsgevende ouder(s), in gesprek gaan met de inspectie op een andere locatie en altijd op afspraak. Een grotere instelling, zoals een school kan zich in zo'n constructie verschuilen achter mooie woorden, omdat er een speciaal daarvoor ingestelde vertegenwoordiging in gesprek gaat. Een thuisonderwijsgezin heeft die mogelijkheid niet, alle informatie over de kwaliteit van onderwijs komt automatisch uit de eerste hand. Een eerlijk, op onderwijsliteratuur gebaseerd beoordelingskader (en het in artikel 15c beschreven onderwijsplan) is dan toereikend om de kwaliteit te doorgronden.

15g lid 4 en 5. De wettekst stelt dat de inspectie toegelaten moet worden op de locatie van het thuisonderwijs wil je voor de eerste keer gebruik maken van thuisonderwijs. Deze regel lijkt mij niet alleen onzinnig, maar een vorm van huisvredebreuk door de overheid, zonder dat er enige aanleiding toe is.

Het lijkt erop dat de wettekst voorschrijft hetzelfde te handelen als bij onderwijs op een nieuwe school, maar de context verschilt wezenlijk. Er is in dit geval sprake van onderwijs in een huiselijke situatie. (De inspectie bezoekt ook niet de thuislocaties van alle kinderen die naar school gaan.) Het is even goed mogelijk om de betrokkenen op een andere wijze te spreken/ te zien om voldoende te weten te komen over de geschiktheid voor thuisonderwijs. De huiselijke situatie is immers de context waar het kind verblijft buiten schooltijden ongeacht de plek waar onderwijs genoten wordt. Daarbij zijn er vele mogelijkheden om een goede indruk te krijgen van de kwaliteit van thuisonderwijs. Zo is er inmiddels een keurmerk thuisonderwijs, welke op een goede manier een huisbezoek op afspraak kan uitvoeren en op basis van het bezoek en een vooraf ingediend plan een onafhankelijk oordeel velt. Ik heb zo'n bezoek persoonlijk ervaren. Het betrof een nuttig en passend onderzoek (waar ik met mijn expertise over onderwijs zeker een onderbouwd oordeel over kan vellen), waarin het onderwijs centraal stond. Zo'n aanpak, samen met het beoordelen en bespreken van een thuisonderwijsplan, komt minder indringend over dan een bezoek van de inspectie. Daarnaast is een onafhankelijk oordeel vertrouwenwekkend voor zowel de thuisonderwijzer(s) als de overheid: het voorkomt een mogelijk wantrouwen jegens de overheid, want zij zijn niet degene die een oordeel vellen, maar zij krijgen een advies van een onafhankelijke partij.

15r lid 4, idem commentaar op 15q lid 4 en 5.